

VERBINDING (verbroken) / (dis)CONNECTED

Vierde Triënnale hedendaagse kunst UPC Duffel

Infobundel leerling/student

Met dank aan Marc Coolens en Yara Van Robbroeck

Beste leerling/student,

Deze bundel bevat 12 fiches over kunstwerken uit deze tentoonstelling.

Je vindt wat informatie over de kunstenaar en het werk zelf. Vervolgens kan je alleen of in groep de vragen bij de werken oplossen.

Veel succes!

ARTUR ZMIJEWSKI (°1966, PL)	3
GUIDO VAN DER WERVE (°1977, NL)	5
GAO BROTHERS (Gao Zhen °1956, CN en Gao Qiang °1962, CN).....	7
JOËLLE DUBOIS (°1990, BE)	9
ANNO DIJKSTRA (°1970, NL)	11
INGEL VAIKLA (°1992, EE)	13
LEON VRANKEN (°1975, BE).....	15
ANDY WARHOL (°1928-1987, US).....	17
KRIS MARTIN (°1972, BE)	19
MARC MAET (°1955 – 2000, BE).....	21
LUC VAN EYCKEN (°1956, BE)	23
MAEN FLORIN (°1954, BE)	25

ARTUR ZMIJEWSKI (°1966, PL)

Singing Lesson I (2001)

Collectie kunstenaar

Video 14 min.

Informatie over de kunstenaar

Artur Żmijewski wordt beschouwd als een zeer radicale kunstenaar. Zijn oeuvre weerspiegelt zijn bezorgdheid over uiteenlopende sociale problemen. Hij onderzoekt vaak de mechanismen van macht en onderdrukking binnen de bestaande sociale orde - evenals sociale conflicten die grenzen aan geweld - terwijl hij de instinctieve menselijke neiging tot het kwade blootlegt. Żmijewski gelooft dat kunst kan worden gebruikt om echte verandering teweeg te brengen in de maatschappij. Hij nam deel aan Documenta 12 en vertegenwoordigde Polen in 2005 op de Biënnale van Venetië met zijn *Repetition*, een remake van Prof. Zimbardo's beroemde Stanford-gevangenisexperiment.

Informatie over het kunstwerk

Żmijewski onderzoekt de perceptie van het anders zijn en het recht op zelfexpressie. In 2001 creëerde hij het eerste deel van het project *Singing Lesson* in de Augsburg Evangelical Holy Trinity kerk in Warschau. Begeleid door een orgel zong een koor van dove jongeren het *Kyrië* uit de *Poolse Mis* van Jan Maklakiewicz. De ironie van de tekst is onontkoombaar: "Op deze heilige plaats, op deze heiligste plaats, verheft onze stem zich tot U en barst uit zoals de zee buldert uit een diepe afgrond. O Christus, hoor ons. O Christus, luister naar ons!".

Naast bewondering voor de inspanningen van de zangers voelen we ook een vorm van onbehagen voor hetgeen we zien en horen omdat we de imperfecties van personen met een fysieke, auditieve of mentale beperking misschien liever niet willen zien. Żmijewski wil deze perceptie ombuigen en aantonen dat allerlei vormen van disfuncties niet moeten betekenen dat de levensvreugde van deze personen hierdoor minder groot zou zijn.

Vragen: Artur Żmijewski – Singing Lesson I

Waarin ligt voor Żmijewski de fascinatie voor deze koorzang?

Waarom richten de zangers zich in deze koorzang tot Christus?

GUIDO VAN DER WERVE (°1977, NL)

Nummer acht, everything is going to be alright (2007)

Collectie kunstenaar

Video 10 min

Informatie over de kunstenaar

Guido van der Werve is een Nederlandse filmmaker, componist en sportfanaat. Hij startte als performancekunstenaar en stapte over naar het filmen van zijn performances, weigerachtig om live en herhaaldelijk te performen. Via film zoekt hij een emotionele directheid, gelijkaardig aan die van muziek. Hij voegt daarom elementen toe zoals muziek, sport en atmosfeer. In zijn zoektocht naar authenticiteit weigert hij om met acteurs te werken. Van der Werve speelt zelf de solitaire hoofdrol en is gekend om het opzoeken van zijn fysieke grenzen en het gebruik van lange meditatieve shots, waarin zinloosheid en het vervagen van de tijd een rol spelen.

Informatie over het kunstwerk

In Nummer acht, everything is going to be alright, loopt Guido van der Werve voor een enorm schip dat met rollende motoren knerpend het ijs doorklieft, oprijzend als een allesverslindende walvis. Hij lijkt onaangedaan, hoewel geen misstap veroorloofd is. Deze zeer persoonlijke performance, gefilmd in één lang shot, heeft ook een universele kracht, waarbij het sublieme in de eenvoud ervan ligt. Iedereen kan er een eigen parabel in lezen: gaat het over de superioriteit van de mens tegenover de machine, of omgekeerd? Over de futiliteit van de mens tegenover de afgrondelijke natuur, waardoor hij op ieder ogenblik kan worden opgeslokt? Zien we hier een mens, berustend in zijn lot?

Vragen: Guido van der Werve
– Nummer acht, everything is going to be alright

Wie zijn de hoofdrolspelers in deze video?

Hoe verhouden ze zich tegenover elkaar?

In welke zin gaat deze video over het verbreken van een verbinding?

GAO BROTHERS

(Gao Zhen °1956, CN en Gao Qiang °1962, CN)

Sense of space – Wake (2020)

Collectie Galerie Adrian David, Knokke

Informatie over de kunstenaar

De Gao Brothers werken als kunstenaars samen sinds het einde van de jaren '80. Hun oeuvre bestaat voornamelijk uit performances, schilderijen, fotografie en sculpturen. Zoals veel hedendaagse Chinese kunstenaars is hun werk sterk geëngageerd. Ze nemen vaak een kritische houding aan tegenover het regime.

Informatie over het kunstwerk

Sense of space - Wake toont veertien naakte Chinese mannen die resideren in ondraaglijk kleine houten hokjes. Het beeld verwijst naar de grote stromen mannelijke arbeiders die door de Chinese overheid worden verplaatst in het kader van grote infrastructuurwerken en worden gehuisvest in erbarmelijke omstandigheden. Het beeld is een commentaar op de levensstandaard in China, waar persoonlijke ruimte een steeds onbereikbaarere en dure luxe is, waar mensen in torenflats opeengestapeld zitten, waardoor ze hun waardigheid en levenskwaliteit opofferen. Tevens is dit werk een aanklacht tegen de onderdrukking van homoseksualiteit. De overheid staat hier nog steeds erg afwijzend tegenover. Chinese homoseksuelen worstelen ook met de diepgewortelde verwachting van ouders dat hun kinderen trouwen en voor nakomelingen zorgen.

Vragen: Gao brothers – Sense of space - Wake

In welke zin is er een connectie en disconnectie met de middeleeuwse schilderkunst in dit werk?

Waartegen zou dit schilderij een aanklacht kunnen zijn?

Welke functie heeft het naakt in dit schilderij?

JOËLLE DUBOIS (°1990, BE)

Couple at the Apple Hotel (Causeway Bay – Hong-Kong) (2020)

Privécollectie

Informatie over de kunstenaar

In haar schilderijen verkent Joëlle Dubois de impact van beelden van sociale media en internet op de mens. Geïnspireerd door deze beeldcultuur confronteert ze de kijker met expliciete taferelen uit de privésfeer. Het realisme van haar schilderijen staat in schril contrast met de beelden van de opgesmukte virtuele wereld. In de speelse en kleurrijke figuratieve schilderijen komen thema's als gender en seksualiteit aan bod. De vrouwen in het werk van Dubois zijn geëmancipeerd en hebben een eigen actieve leefwereld. Zo formuleert ze een statement tegenover het overheersend beeld van de vrouw als (seksueel) object in de kunstgeschiedenis.

Informatie over het kunstwerk

Een jonge vrouw en een jonge man liggen languit op een bed in een hotel in Hongkong. Ze lijken verveeld, smartphone in de hand. Ze worden omringd door enkele vruchten met erotische connotatie. Het meisje is volledig naakt, de jongen niet. Een melancholische sfeer en een frappante directheid hangen over het schilderij. De scène geeft, zoals steeds bij Joëlle Dubois, een eerste anekdotische aanzet, maar de toeschouwer moet zelf een mogelijk verhaal construeren.

Vragen: Joëlle Dubois – Couple at the Apple Hotel

Welke elementen die contact verbinden of verbreken toont Dubois hier op haar schilderij ?

Maak met deze elementen een eigen verhaal.

Neigt je verhaal naar het positieve of het negatieve? Waarom?

ANNO DIJKSTRA (°1970, NL)

[The Chaos \(2019\)](#)

Langdurige bruikleen UPC Duffel / Collectie kunstenaar

Houten structuur, glasvezel, verf

Informatie over de kunstenaar

Anno Dijkstra beweegt zich in zijn beeldhouwkunst op het scherp van de snede. Vaak bedient hij zich van iconische beelden, die tot het collectieve geheugen behoren. Zo tast hij af hoe we ons tot die beelden verhouden, en evenzeer wat die beelden met ons doen. Het oeuvre van Dijkstra onderging de laatste jaren echter een belangrijke transformatie, namelijk van een meer geëngageerde kunst naar het vertellen van (persoonlijke) verhalen. Voorheen waren zijn sculpturen eerder pogingen tot objectief registreren, nu zijn ze een hypersubjectieve interpretatie van de werkelijkheid. "Met verhalen ga je de wereld natuurlijk niet redden, maar het delen van die persoonlijke verhalen is o zo belangrijk". Voor de kunstenaar is het dan ook noodzakelijk dat zijn werk na realisatie toebehoort aan de gemeenschap, wat zijn voorliefde verklaart voor werken in de openbare ruimte. (Tekst: Emergent)

Informatie over het kunstwerk

Anno Dijkstra toont een afgebroken metalen zitarm van een kermisattractie. De draaimolen is een metafoor van onze maatschappij waar mensen steeds extremere verlangens hebben naar prikkels en kicks. Maar "Van te veel spektakel wankelt men allicht". Deze beroemde zin van dichter/ kunstenaar Lucebert geeft scherp aan dat een overdosis aan prikkels een keerzijde heeft. De draaimolen van het leven stopt nooit, maar soms gaat het te snel en breekt de zitarm af. Houdt Dijkstra hier een pleidooi om afstand te nemen van de draaiende drukte en ratrace van ons bestaan?

Vragen: Anno Dijkstra – The Chaos

Waarvoor is de afgebroken arm van een kermisattractie wellicht een symbool of metafoor?

Koos Dijkstra voor zijn werk bewust een deel van een kermisapparaat of was dit eerder een toevallig "objet trouvé" te vergelijken met het urinoir dat ooit de Franse kunstenaar Duchamps van een café verhuisde naar een museum?

Waarom koos Dijkstra voor zijn werk de titel "The Chaos"?

INGEL VAIKLA (°1992, EE)

Roosenberg (2017)

Collectie kunstenaar

Video 29 min.

Informatie over de kunstenaar

Ingel Vaikla is beeldend kunstenaar en filmmaker. Vaikla's artistiek onderzoek richt zich op de relatie tussen architectuur en haar gebruikers, en de representatie van architectuur in fotografie, video en film. Haar werk wordt internationaal gepresenteerd op filmfestivals en in musea. Ze maakte deel uit van het team dat Estland vertegenwoordigde op de architectuuriënnale van Venetië in 2012.

Informatie over het kunstwerk

Gewapend met een camera deelde Ingel Vaikla de laatste maanden die de vier Mariazusters van Franciscus in het klooster Roosenberg in Waasmunster doorbrachten. Het resultaat hiervan is de fascinerende film *Roosenberg* over het bijzondere gebouw dat dit klooster is en over de intense relatie die de zusters ermee hadden. Vaikla filmde het monastieke leven en probeert de zintuiglijke ervaring van het gebouw waarneembaar te maken. Het bijzondere aan deze film is dat er geen woord gesproken wordt. Vaikla voegde aan de beelden enkele zinnen toe uit een brief die zij schreef: "*Jullie tempo en ritme worden de trage ademhaling van de ruimte. Jullie bewegingen houden de plek levend*". De zusters verhuisden intussen naar het moederklooster en Abdij Roosenberg vond een nieuwe invulling.

Abdij Roosenberg werd gebouwd naar een concept van de architect-monnik Dom Hans Van der Laan, gebaseerd op zijn zelf ontwikkelde harmonieuze theorie. Deze wordt gekenmerkt door zuiverheid van vorm, esthetische eenvoud en een ritmische ruimtelijke ordening. Zij laten een aangrijpende schoonheid en rust ervaren, in een subtiel samenspel van 'open' en 'gesloten', 'binnen' en 'buiten'. Architectuur, interieurinrichting en tuinen vormen een samenhangend Gesamtkunstwerk.

Vragen: Ingel Vaikla - Roosenberg

Welke elementen heeft Vaikla in deze video in een unieke verbinding met elkaar weergegeven?

Hoe staan deze elementen met elkaar in verbinding?

Waarom wordt er in deze video niet gesproken?

LEON VRANKEN (°1975, BE)

Curved dialogue (2022)

Collectie kunstenaar

Informatie over kunstenaar

Het beeldend alfabet van Leon Vranken is uitgebreid en divers qua media. Zijn sculpturen en installaties bestaan vaak uit herkenbare objecten en vormen, ontleend aan onze vertrouwde omgeving. Hij weet de directe visuele herkenbaarheid op subtiële wijze te ontwrichten door deze objecten zodanig te bewerken en te positioneren dat hun sculpturale, esthetische vorm op de voorgrond treedt. De objecten worden instrumenten van reflectie. Ze functioneren autonoom of worden in een compositie geassembleerd. Nooit zijn ze statisch: beweging is aanwezig of wordt gesuggereerd. De praktijk van Vranken tast de grenzen van de kunst af.

Informatie over kunstwerk

In deze Triënnale presenteert Vranken een klassieke houten zitbank. Deze bank, die de contouren volgt van de halfronde ruimte, nodigt uit om even te rusten of iemand te ontmoeten. Iedere ontmoeting is ook een kans om elkaar te leren kennen en verbinding te zoeken. Vranken lijkt hier de beroemde uitspraak van Descartes 'Ik denk dus ik ben' te parafraseren: 'Ik ontmoet dus ik besta' of ruimer 'Je wordt pas mens in relatie met de anderen'. Vranken laat in de ruimte alles wat overbodig is weghalen en zet de ramen naar buiten open. De lege kamer wordt een meditatieve ruimte. Het werk gaat een verbond aan met de ruimte, de bezoeker en de natuur.

Vragen: Leon Vranken – Curved dialogue

Waarom is het meubel van Vranken meer dan een ordinaire zitbank?

Moet een kunstenaar alles zelf maken? Waarom?

Waar vinden we hier het thema van de tentoonstelling terug?

ANDY WARHOL (°1928-1987, US)

Brillo Box (1964-1968)

Collectie Galerie Adrian David, Knokke

Zeefdruk op hout

Informatie over de kunstenaar

Andy Warhol schopte het als zoon van Tsjechische immigranten in de V.S. tot de bekendste figuur van de Amerikaanse popart. De popart dook voor het eerst op in Engeland midden van de jaren '50, maar kende haar grote doorbraak toen in 1962 de tentoonstelling *New Realists* een groep jonge kunstenaars samenbracht waaronder Warhol. Hun beeldtaal was ontleend aan de wereld van de opkomende consumptiemaatschappij met haar reclame, tijdschriften, televisie en film. Het betekende de doorbraak van de popart, maar ook de definitieve lancering van Warhol als kunstenaar. Begin jaren '60 richtte Warhol in New York zijn atelier *The Factory* op. De zeefdruktechniek werd zijn belangrijkste werkwijze. Via deze methode kon een hoge productie gerealiseerd worden. De zeefdrukken van Campbell's Soup Cans, de portretten van o.a. Marilyn Monroe, de banaan op de cover van het album *The Velvet Underground & Nico*, ... zijn deel geworden van ons collectief geheugen en maken dat Warhol één van onze belangrijkste kunstenaars is in de kunstgeschiedenis.

Informatie over het kunstwerk

Warhol begon in de jaren '60 zeefdrukken te maken van alledaagse Amerikaanse consumptiegoederen. Zo was Brillo één van de bekendste merken van huishoudelijke zeep. De *Brillo Box* is een op ware grootte nagemaakte verpakkingsdoos in hout. De zij- en bovenkant van de boxen werden gezeefdrukt zodat de originele kartonnen verpakking perfect werd geïmiteerd. Warhol exposeerde deze dozen bewust in grote hoeveelheden (stapels) om het concept van het unieke kunstwerk te ondermijnen. Warhol imiteerde zo de principes van de reclame, massaproductie en massaconsumptie, en verkent de mogelijkheden van de democratisering van kunst.

Vragen: Andy Warhol – Brillo Box

In welke zin is denk je deze Brillo Box het symbool van de verbindende rol die Warhol in de kunst heeft gespeeld?

In welke mate werd Warhol het slachtoffer van zijn eigen filosofie?

Kris Martin (°1972, BE)

Eve and Adam (2017)

Privécollectie

Informatie over de kunstenaar

Kris Martin is één van de meest gerenommeerde Belgische kunstenaars van zijn generatie. Zijn beelden, tekeningen en installaties zijn heel poëtisch en direct, maar getuigen tegelijk van een complexe conceptuele gelaagdheid en rijke symboliek. Terugkerende onderwerpen in zijn werk zijn het begrip tijd, (kunst)geschiedenis, identiteit en vergankelijkheid. Door een spel van herkenning en vervreemding, doet hij ons op een verfrissende manier stilstaan bij existentiële vragen.

Informatie over het kunstwerk

Kris Martin is een groot bewonderaar van Jan van Eyck. In *Eve and Adam* speelt hij een subtiel spel met Adam en Eva uit *De aanbidding van het Lam Gods* (1432) van de gebroeders van Eyck. Zij kijken niet meer naar elkaar en naar het Lam Gods dat de zonden van de wereld wegneemt, maar verrassend genoeg, van elkaar weg. Door enkel de uitsnede van de twee hoofden te tonen, worden de beelden gedecontextualiseerd. Met deze eenvoudige ingrepen, zoals vaak in het werk van Kris Martin, verschuift de oorspronkelijke betekenis. Er wordt ons een tijdloos beeld getoond van de strijd der geslachten, dat bovendien aan complexiteit en actualiteit wint in deze tijden van #metoo.

Vragen: Kris Martin – Eve and Adam

Hoe weet Kris Martin op een subtiele manier ons met zijn werk de moeilijke relatie tussen de geslachten te tonen?

Waarom gebruikt hij de afbeelding van Adam en Eva hiervoor?

MARC MAET (°1955 – 2000, BE)

¿Qué Pasa? (1999)

Collectie Leo Maet

Portret van een kunstcriticus (1999)

Privécollectie

Informatie over de kunstenaar

Marc Maet is schilder, het canvas is zijn levensgezel. In de jaren tachtig maakte Marc Maet zeer heftige werken en liet hij de verf en het penseel zijn canvas domineren. Kunstpausen roemden zijn gevecht met het doek. Later werden de schilderijen groter en neigden ze meer en meer naar filosofische ruimtes. Schilderen werd denken. De individuele tentoonstellingen in binnen- en buitenland volgden elkaar in sneltempo op. Met exposities op de Biënnale van Sao Paulo en later in New York genoot hij internationale faam.

Informatie over het kunstwerk

Vanaf het einde van de jaren '80, na zijn neo-expressionistische periode waarmee hij bekendheid verwierf, werd het werk van Marc Maet reflectiever. Het werk *¿Qué Pasa?* is een voorbeeld van hoe hij muziek en taal een plaats gaf in zijn schilderijen. In dit werk stelt hij de prangende, existentiële en immer actuele vraag: 'Wat is er aan de hand?' Doet de kunstenaar hier een uitspraak over zijn onverzoenbaarheid met de wereld? Weerklinkt hier een hedendaagse echo van *De Schreeuw* van Munch? Vanaf de jaren '90 zat er in zijn werk vaak een kritiek op de kunstwereld en zijn machinaties. *Portret van een kunstcriticus* is een bittere sneer naar deze kunstwereld, waarin hij ontgoocheld was.

Vragen: Marc Maet - ¿Qué Pasa? ; Portret van een kunstcriticus

Wat zou de betekenis kunnen zijn van "¿Qué pasa?"?

Wat is de betekenis van de muziekinstrumenten?

LUC VAN EYCKEN (°1956, BE)

Camera Obscura (2022)

Collectie UPC Duffel

Houten structuur met loden bekleding

Informatie over de kunstenaar

Luc Van Eycken is architect en beeldend kunstenaar. Hij beoefent verschillende media zoals schilderkunst, mixed media en installaties. Zijn werk 'wankelt' tussen abstractie en figuratie. Inspiratie vindt hij tijdens het onderweg zijn: van A naar B, van avond naar ochtend. Deze 'onderweg' creaties worden uitgevoerd in wat de kunstenaar zijn broedplaatsen noemt: zijn thuisatelier, Kunstencentrum De Loods en de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen. Het werk van Luc Van Eycken kenmerkt zich door een hoge mate van directheid en spontaneïteit.

Informatie over het kunstwerk

Camera Obscura is een technisch geoptimaliseerde versie van een werk uit 2002. Kunstschilders gebruikten de camera obscura historisch als hulpmiddel om de werkelijkheid nauwkeurig over te nemen op hun schilderdoek. Vandaag wordt deze taak overgenomen door camera's en projectoren. Camera's worden echter meer en meer gebruikt om publieke plaatsen te bewaken. We voelen er ons aan de ene kant veiliger door, maar aan de andere kant tasten ze onze privacy aan. Luc Van Eycken wil dit fenomeen aan de kaak stellen. Deze camera obscura, tegelijk periscoop, bevindt zich in een klein vijfhoekig met lood bekleed paviljoentje of schuiloord. Hier kan men zich terugtrekken uit onze geconnecteerde wereld, en onthaasten: de ogen van de toeschouwer moeten ook wennen voor er een beeld wordt gezien.

Vragen: Luc Van Eycken – Camera Obscura

Wat is een camera obscura?

Waarom zou iemand in dit instrument plaatsnemen of zich opsluiten?

Gaat het hier om een geestelijke bezinning of een wetenschappelijk experiment?

MAEN FLORIN (°1954, BE)

Whitewashed (2018)

Soutine (2018)

Black beard (2018)

Collectie kunstenaar

Informatie over de kunstenaar

Maen Florin werkt aan een groeiende familie van veelzijdige beelden, eerst expressief en kleurrijk van vorm, later verstilder. Haar grote koppen evolueerden (van polyester) naar keramiek. De keramiek voegt een soort oerkracht toe die schatplichtig is aan de materie waaruit de beeldhouwkunst is ontstaan: aarde. Anders dan vroegere werken – waar ze de keramische koppen combineerde met alledaagse materialen zoals karton, isolatieschuim of plastic krulspelden – laat ze nadien de koppen voor zich spreken. Ze creëert een spanningsveld tussen hun monumentaliteit en de fragiliteit van keramiek en de subtiel aangebrachte glazuur. De koppen zijn geen portretten maar eerder archetypes. Hun innerlijke wereld is verborgen en tastbaar tegelijkertijd.

Actueel zet Maen Florin de stap naar weer een nieuwe generatie keramische beelden: levensgrote figuren, waarin het menselijke, organische en dierlijke versmelten tot een fluïde eenheid.

Informatie over het kunstwerk

Een witte, magere kop met wijduitstaande oren en felrode lippen (*Soutine*), een zwarte kop die wit geschminkt lijkt (*Whitewashed*) en een zwartharige bebaarde kop met donkere oogleden (*Black Beard*), worden in mekaars nabijheid gepresenteerd op platte ronde betonnen plateaus. De geloken ogen verlenen hun een onbestemde tristesse. Ondanks het zwijgen, lijken ze toch verbonden in een mystieke conversatie, met elkaar of met de natuur. De plateaus doen denken aan het bord waarop Salomé het hoofd van Johannes de Doper presenteerde. Het agressieve gebaar van onthoofding wordt overstegen door de picturaliteit van het glazuur. De drappings die vanuit het haar over het gelaat vloeien doen echter ook denken aan bloed, zweet of tranen. De sporen van het maakproces vloeien letterlijk over in betekenis genererende motieven.

Vragen: Maen Florin – Whitewashed, Soutine, Black beard

Welk verband hebben de hoofden met elkaar?

Waarom worden ze gepresenteerd op schotels?

Overheersen hier individuele eigenschappen of algemeen menselijke? Waarom?